ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 6ης Δεκεμβρίου 1994 *

Στην υπόθεση C-406/92,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Court of Appeal προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

The owners of the cargo lately laden on board the ship «Tatry»

και

The owners of the Ship «Maciej Rataj»,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 21, 22 και 57 της ανωτέρω Συμβάσεως των Βρυξελλών, της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση για την Προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, της 9ης Οκτωβρίου 1978 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24),

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, R. Joliet, F. A. Schockweiler και P. J. G. Kapteyn, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, K. N. Κακούρη (εισηγητή) και J. L. Murray, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Tesauro
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— οι owners of the cargo lately laden on board the ship Tatry, εκπροσωπούμενοι από τους δικηγόρους του δικηγορικού γραφείου Clyde & Co., επικουρούμενους από τον Alister Schaff, barrister,

— οι owners of the ship Maciej Rataj, εκπροσωπούμενοι από τον Lawrence Graham, solicitor, επικουρούμενο από τον Charles Priday, barrister,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον John D. Colahan, του Treasury Solicitor's Departement, ο οποίος αντικατέστηκε την Sue Cochrane και επικουρείται από τον Lionel Persey, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Xavier Lewis και Pieter van Nuffel, μέλη της νομικής υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των εφεσειόντων, εκπροσωπούμενων από τον Alister Schaff, των εφεσιβλήτων, εκπροσωπούμενων από τον Stephen Tomlinson, QC, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από τον Stephen Braviner, του Treasury Solicitor's Departement, επικουρούμενο από τον Lionel Persey, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον Xavier Lewis, κατά τη συνεδρίαση της 11ης Μαΐου 1994,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 5ης Ιουνίου 1992, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Δεκεμβρίου 1992, το Court of Appeal υπέβαλε, δυνάμει του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση για την Προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, της 9ης Οκτωβρίου 1978 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24, στο εξής: Σύμβαση Προσχωρήσεως), διάφορα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 21, 22 και 57 της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν κατά την εκδίκαση δύο διαφορών, των οποίων το ιστορικό και η διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων συνοψίζονται κατωτέρω.

3 Τον Σεπτέμβριο 1988 η πολωνική εταιρία θαλασσίων μεταφορών Zegluga Polska Spolka Akeyjna (η οποία αναφέρεται, στη Διάταξη περί παραπομπής, ως: οι πλοιοκτήτες) μετέφερε χύδην επί του πλοίου Tatry, το οποίο της ανήκε, ένα φορτίο ελαίου σόγιας, το οποίο είχε φορτωθεί χύδην και ανήκε σε διαφόρους κυρίους (στο εξής: κύριοι των εμπορευμάτων). Ένα μέρος του φορτωθέντος στη Βραζιλία φορτίου εκφορτώθηκε στο Ρόττερνταμ και το υπόλοιπο στο Αμβούργο. Οι κύριοι των εμπορευμάτων παραπονέθηκαν στους πλοιοκτήτες ότι τα εμπορεύματα είχαν ρυπανθεί, κατά τη διάρκεια της μεταφοράς, από πετρέλαιο μηχανών εσωτερικής καύσεως ή άλλους υδρογονάνθρακες.

4 Οι κύριοι των εμπορευμάτων μπορούν να υπαχθούν σε τρεις ομάδες:

— πρώτη ομάδα: αποτελείται από τους κυρίους των εμπορευμάτων που μεταφέρθηκαν στο Ρόττερνταμ βάσει διαφόρων φορτωτικών,

— δεύτερη ομάδα: στην πραγματικότητα δεν πρόκειται για «ομάδα» αλλά για την εταιρία Phillip Brothers Ltd (στο εξής: Phibro), που εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο και έχει την κυριότητα ενός μέρους των εμπορευμάτων, το οποίο επίσης μεταφέρθηκε στο Ρόττερνταμ βάσει διαφόρων φορτωτικών,

— τρίτη ομάδα: αποτελείται από τέσσερις κυρίους εμπορευμάτων τα οποία μεταφέρθηκαν στο Αμβούργο βάσει τεσσάρων διαφορετικών φορτωτικών: οι κύριοι των εμπορευμάτων οι οποίοι ανήκουν στην ομάδα αυτή είναι η Phibro (για τις άλλες παρτίδες, πέραν αυτών που αφορούν τη δεύτερη ομάδα), η Bunge & Co Ltd, η οποία επίσης εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο, η Hobum Öle und Fette AG και η Handelsgesellschaft Kurt Nitzer GmbH, οι οποίες έχουν την έδρα τους στη Γερμανία.

5 Ενώπιον των δικαστηρίων των Κάτω Χωρών και των δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου ασκήθηκαν διάφορες αγωγές από τους διαφόρους κυρίους των εμπορευμάτων και τους πλοιοκτήτες.

α) Αγωγές των πλοιοκτητών

6 Στις 18 Νοεμβρίου 1988, πριν από οποιαδήποτε άλλη διαδικασία, οι πλοιοκτήτες άσκησαν ενώπιον του arrondissementsrechtbank te Rotterdam αγωγή κατά της πρώτης και της τρίτης ομάδας, πλην της Phibro, με αίτημα να αναγνωριστεί ότι δεν ήταν υπεύθυνοι ή δεν ήταν εξ ολοκλήρου υπεύθυνοι για την κατά τους ισχυρισμούς των εναγομένων επελθούσα ρύπανση.

7 Οι κύριοι της πρώτης ομάδας ενήχθησαν ενώπιον του arrondissementsrechtbank te Rotterdam βάσει του άρθρου 2 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ενώ η αγωγή κατά των κυρίων της τρίτης ομάδας βασίστηκε στο άρθρο 6, σημείο 1, της Συμβάσεως αυτής.

8 Το 1988 καμία αγωγή δεν ασκήθηκε από τους πλοιοκτήτες κατά της δεύτερης ομάδας (της Phibro). Μόλις στις 18 Σεπτεμβρίου 1989 οι πλοιοκτήτες άσκησαν στις Κάτω Χώρες αυτοτελή αγωγή, με την οποία ζήτησαν να αναγνωριστεί ότι δεν υπείχαν ευθύνη για τη ρύπανση του εμπορεύματος που παραδόθηκε στο Ρόττερνταμ στη δεύτερη ομάδα. Η αγωγή αυτή ασκήθηκε κατά των πρακτόρων της Phibro στο Ρόττερνταμ, οι οποίοι είχαν εμφανίσει τις φορτωτικές για λογαριασμό της εταιρίας αυτής.

9 Στις 26 Οκτωβρίου 1990 οι πλοιοκτήτες άσκησαν στις Κάτω Χώρες αγωγές, με τις οποίες ζήτησαν τον περιορισμό της ευθύνης τους όσον αφορά το σύνολο του φορτίου. Οι αγωγές αυτές ασκήθηκαν βάσει της Διεθνούς Συμβάσεως για τον περιορισμό της ευθύνης των πλοιοκτητών θαλασσοπλοούντων πλοίων, της 10ης Οκτωβρίου 1957 [*International Transport Treaties,* suppl. 1-10 (Ιανουάριος 1986), σ. 81]

β) Αγωγές των κυρίων των εμπορευμάτων

10 Οι κύριοι των εμπορευμάτων της δεύτερης και της τρίτης ομάδας άσκησαν κατά των πλοιοκτητών του πλοίου Tatry τις ακόλουθες αγωγές αποζημιώσεως για τη ζημία που φρονούσαν ότι είχαν υποστεί.

11 Κατόπιν ανεπιτυχούς απόπειρας κατασχέσεως του Tatry στο Αμβούργο, η τρίτη ομάδα άσκησε ενώπιον του High Court of Justice, Queen's Bench Division, Admiralty Court, εμπράγματη αγωγή (στο εξής: υπόθεση 2006), η οποία, ως actio in rem στρεφόταν κατά του Tatry και του πλοίου Maciej Rataj, πλοιοκτήτες του οποίου είναι οι πλοιοκτήτες του Tatry. Η αγωγή επιδόθηκε στο Λίβερπουλ στις

15 Σεπτεμβρίου 1989 στο Maciej Rataj, του οποίου διατάχθηκε η συντηρητική κατάσχεση. Στη συνέχεια οι πλοιοκτήτες γνωστοποίησαν την παραλαβή του δικογράφου της αγωγής και πέτυχαν την άρση της κατασχέσεως, αφού συνέστησαν ασφάλιση. Η διαδικασία συνεχίστηκε σύμφωνα με το βρετανικό δίκαιο. Εντούτοις, είναι αμφίβολο κατά το δίκαιο αυτό κατά πόσον η διαδικασία συνεχίζεται στην περίπτωση αυτή μόνο ως ενοχική αγωγή (actio in personam) ή συγχρόνως ως εμπράγματη (actio in rem) και ενοχική αγωγή.

12 Η δεύτερη ομάδα (η Phibro) άσκησε ενώπιον του ίδιου βρετανικού δικαστηρίου εμπράγματη αγωγή (στο εξής: υπόθεση 2007) κατά του πλοίου Maciej Rataj. Η αγωγή επιδόθηκε στο Λίβερπουλ στις 15 Σεπτεμβρίου 1989 στο Maciej Rataj, του οποίου επίσης διατάχθηκε η συντηρητική κατάσχεση. Η εξέλιξη της υποθέσεως 2007 ήταν ίδια με την εξέλιξη της υποθέσεως 2006.

13 Όσον αφορά τη συντηρητική κατάσχεση του Maciej Rataj, το Admiralty Court στήριξε τη διεθνή δικαιοδοσία του στα άρθρα 20 έως 24 του Supreme Court Act του 1981, με τα οποία εφαρμόστηκε η διεθνής σύμβαση περί ενοποιήσεως ορισμένων κανόνων σχετικά με τη συντηρητική κατάσχεση θαλασσοπλοούντων πλοίων, η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 10 Μαΐου 1952 [*International Transport Treaties,* suppl. 12 (Μάιος 1988), σ. I-68, στο εξής: Σύμβαση περί συντηρητικής κατασχέσεως· η σύμβαση αυτή κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ΝΔ 4570/1966, το οποίο δημοσιεύθηκε στο τεύχος Α' ΦΕΚ 224/1966] και στην οποία συμβαλλόμενο μέρος είναι και το Βασίλειο των Κάτω Χωρών.

14 Εξάλλου, η δεύτερη και η τρίτη ομάδα (πλην της Phibro) άσκησαν, προληπτικά και για την περίπτωση κατά την οποία τα βρετανικά δικαστήρια θα αποφαίνονταν ότι δεν έχουν διεθνή δικαιοδοσία, αγωγές στις Κάτω Χώρες στις 29 Σεπτεμβρίου και στις 3 Οκτωβρίου 1989 αντίστοιχα.

15 Η πρώτη ομάδα δεν άσκησε καμία αγωγή ενώπιον των βρετανικών δικαστηρίων. Εντούτοις, στις 29 Σεπτεμβρίου 1989 άσκησε στις Κάτω Χώρες αγωγή αποζημιώσεως κατά των πλοιοκτητών.

16 Στην υπόθεση 2006 οι πλοιοκτήτες ζήτησαν από το Admiralty Court να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του ολλανδικού δικαστηρίου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το οποίο αφορά την εκκρεμοδικία, και, επικουρικώς, του άρθρου 22, το οποίο αφορά τη συνάφεια. Στην υπόθεση 2007 οι πλοιοκτήτες, αναγνωρίζοντας ότι το Admiralty Court ήταν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο, δεν επικαλέστηκαν το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, αλλά ζήτησαν από το Admiralty Court να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του βάσει του άρθρου 22.

17 Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το Admiralty Court, αποφάνθηκε ότι δεν ήταν υποχρεωμένο να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του ή να αναστείλει τη διαδικασία, δυνάμει του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, επειδή η εφαρμογή της διατάξεως αυτής αποκλειόταν για τους ακόλουθους λόγους:

α) στην υπόθεση 2006, για τον λόγο ότι η διαδικασία αυτή και η προηγούμενη αγωγή που είχε ασκηθεί στις Κάτω Χώρες δεν είχαν το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, αφού η βρετανική διαδικασία είχε ως αντικείμενο την αποζημίωση των κυρίων των εμπορευμάτων, ενώ η ολλανδική διαδικασία δεν είχε ως αντικείμενο ούτε την προστασία ούτε την ενάσκηση δικαιώματος, αλλά την αναγνώριση του ότι οι κύριοι των εμπορευμάτων δεν δικαιούνται αποζημίωση από τους πλοιοκτήτες του Tatry,

β) στην υπόθεση 2007, για τον λόγο ότι η δεύτερη ομάδα δεν ήταν διάδικος στη δίκη που είχε κινηθεί στις Κάτω Χώρες.

18 Το Admiralty Court δέχθηκε ότι οι υποθέσεις 2006 και 2007 αφενός και η διαδικασία που είχε κινηθεί στις Κάτω Χώρες αφετέρου ήσαν συναφείς. Εντούτοις, αποφάσισε ότι δεν υπήρχε λόγος να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του ή να αναστείλει την εκδίκαση των δύο υποθέσεων που εκκρεμούσαν ενώπιόν του.

19 Οι πλοιοκτήτες άσκησαν ενώπιον του Court of Appeal εφέσεις κατά της αποφάσεως αυτής.

20 Το Court of Appeal, κρίνοντας ότι η πρωτόδικη απόφαση δεν ήταν ορθή και ότι η επίλυση της διαφοράς εξαρτάται ιδιαίτερα από την ερμηνεία των άρθρων 21, 22 και 57 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1) Σε περίπτωση ασκήσεως εντός συμβαλλομένου κράτους αγωγής που έχει το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία με αγωγή που έχει ήδη ασκηθεί εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους, υποχρεούται το δικαστήριο του συμβαλλομένου κράτους που επελήφθη δεύτερο της υποθέσεως να διαπιστώσει, κατ' εφαρμογή του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών του 1968 (όπως έχει τροποποιηθεί), την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του

α) μόνο αν οι διάδικοι σε αμφότερες τις αγωγές ταυτίζονται πλήρως ή

β) μόνο αν όλοι οι διάδικοι της δίκης ενώπιον του δικαστηρίου του συμβαλλομένου κράτους που επελήφθη δεύτερο είναι επίσης διάδικοι στη δίκη ενώπιον του δικαστηρίου του συμβαλλομένου κράτους που επελήφθη πρώτο ή

γ) αν ένας τουλάχιστον από τους ενάγοντες και ένας από τους εναγομένους στη δίκη ενώπιον του δικαστηρίου του συμβαλλομένου κράτους που επελήφθη δεύτερο είναι επίσης διάδικοι στη δίκη ενώπιον του δικαστηρίου του συμβαλλομένου κράτους που επελήφθη πρώτο ή

δ) αν οι διάδικοι σε αμφότερες τις δίκες είναι κατ' ουσία οι ίδιοι;

2) Σε περίπτωση θαλάσσιας μεταφοράς εμπορευμάτων, για τα οποία προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι υπέστησαν ζημία πριν από την εκφόρτωσή τους, πρέπει να θεωρηθεί ότι η αγωγή που ασκείται ως actio in rem (εμπράγματη αγωγή) ενώπιον του βρετανικού Admiralty Court από τους κυρίους των εμπορευμάτων για την ανωτέρω ζημία και η οποία έχει ως αίτημα την κατάσχεση του πλοίου που μετέφερε τα εμπορεύματα ή

άλλου πλοίου του ίδιου πλοιοκτήτη έχει το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία και αφορά τους ίδιους διαδίκους, υπό την έννοια του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών του 1968 (όπως έχει τροποποιηθεί), όπως η ενοχική αγωγή (actio in personam) που έχει ασκήσει προηγουμένως σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος ο πλοιοκτήτης κατά των κυρίων των εμπορευμάτων σε σχέση με την εν λόγω ζημία, εφόσον ο πλοιοκτήτης αναγνωρίζει ότι του έγινε επίδοση και παρέχει ασφάλεια για την άρση της κατασχέσεως του πλοίου και, εφόσον

α) η αγωγή ενώπιον του Admiralty Court συνεχίζεται τόσο ως εμπράγματη όσο και ως ενοχική αγωγή ή

β) συνεχίζεται μόνο ως ενοχική αγωγή;

3) Όταν ένα συμβαλλόμενο κράτος είναι συμβαλλόμενο μέρος και στη Σύμβαση των Βρυξελλών του 1952 περί συντηρητικής κατασχέσεως των θαλασσοπλοούντων πλοίων, οι δε κύριοι των εμπορευμάτων επικαλούνται, κατά την κατάσχεση πλοίου σύμφωνα με τις διατάξεις της συμβάσεως περί συντηρητικής κατασχέσεως, την επί της ουσίας δικαιοδοσία του σε σχέση με αγωγή αποζημιώσεως που έχουν ασκήσει για τη ζημία που υπέστησαν λόγω της εκφορτώσεως εμπορευμάτων των οποίων η κατάσταση είχε χειροτερεύσει, τότε, εφόσον ο πλοιοκτήτης έχει ήδη ασκήσει αγωγή κατά των κυρίων των εμπορευμάτων για την εν λόγω ζημία, μπορούν τα δικαστήρια του συμβαλλομένου κράτους, των οποίων η επί της ουσίας δικαιοδοσία θεμελιώνεται στην κατάσχεση, να διαπιστώσει ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 57 της Συμβάσεως των Βρυξελλών του 1968 (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 25, παράγραφος 2, της Συμβάσεως Προσχωρήσεως), αν

α) οι δύο αγωγές έχουν το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία και έχουν ασκηθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων, κατά την έννοια του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών του 1968 (όπως έχει τροποποιηθεί) ή

β) οι δύο αγωγές είναι «συναφείς», κατά την έννοια του άρθρου 22 της Συμβάσεως των Βρυξελλών του 1968 (όπως έχει τροποποιηθεί), οπότε το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο θα ήταν ενδεδειγμένο να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του ή να αναστείλει τη δίκη;

4) Σε σχέση με την εφαρμογή του άρθρου 22 της Συμβάσεως των Βρυξελλών του 1968 (όπως έχει τροποποιηθεί):

α) Δίδει το άρθρο 22, τρίτο εδάφιο, πλήρη ορισμό των «συναφών αγωγών»;

β) Προκειμένου το δικαστήριο συμβαλλομένου κράτους να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του ή να αναστείλει τη διαδικασία κατά το άρθρο 22, είναι αναγκαίο να υφίσταται ο κίνδυνος ότι, η χωριστή εξέταση και εκδίκαση των δύο υποθέσεων, θα μπορούσε να έχει αλληλοαναιρούμενες έννομες συνέπειες;

γ) Αν ένας όμιλος αποτελούμενος από κυρίους εμπορευμάτων έχει ασκήσει ενώπιον δικαστηρίου συμβαλλομένου κράτους αγωγή αποζημιώσεως κατά του πλοιοκτήτη για το τμήμα του φορτίου που μεταφέρθηκε χύδην βάσει συγκεκριμένων συμβάσεων μεταφοράς και αν εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους έχει ασκηθεί κατά του ίδιου πλοιοκτήτη αυτοτελής αγωγή, η οποία στηρίζεται σε όμοια κατ' ουσία πραγματικά και νομικά στοιχεία, αλλά έχει ασκηθεί από άλλο κύριο εμπορευμάτων για τη ζημία που υπέστη το δικής του κυριότητας τμήμα του ίδιου φορτίου, που μεταφέρθηκε χύδην βάσει αυτοτελούς συμβάσεως μεταφοράς που προέβλεπε τους ίδιους όρους, υφίσταται ο κίνδυνος ότι, αν οι υποθέσεις αυτές εξεταστούν και εκδικαστούν χωριστά, θα μπορούσαν να υπάρξουν αλληλοαναιρούμενες έννομες συνέπειες ή πρόκειται, κατά τα λοιπά, για συναφείς αγωγές κατά το άρθρο 22;

5) Σε περίπτωση θαλάσσιας μεταφοράς εμπορευμάτων, για τα οποία προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι υπέστησαν ζημία πριν από την εκφόρτωσή τους,

i) αν ο πλοιοκτήτης ασκήσει ενώπιον δικαστηρίου συμβαλλομένου κράτους αγωγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι δεν υπέχει ευθύνη έναντι των κυρίων των εμπορευμάτων και των άλλων κατόχων δικαιωμάτων επί των εμπορευμάτων αυτών για την κατά τους ισχυρισμούς τους επελθούσα ζημία και

ii) αν, κατόπιν αυτού, οι κύριοι των εμπορευμάτων ασκήσουν, σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, αγωγή αποζημιώσεως κατά του πλοιοκτήτη, για αμέλεια και/ή μη εκπλήρωση της συμβάσεως και/ή μη εκπλήρωση των υποχρεώσεών του λόγω της ζημίας που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν τα εμπορεύματά τους,

έχει η δεύτερη αγωγή το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία με την πρώτη, κατά την έννοια του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών του 1968 (όπως έχει τροποποιηθεί), οπότε το δικαστήριο του δεύτερου συμβαλλομένου κράτους πρέπει να διαπιστώσει, κατά το άρθρο 21, την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του;

21 Ενόψει των σχέσεων μεταξύ των διαφόρων προδικαστικών ερωτημάτων, ενδείκνυται να εξεταστεί καταρχάς το τρίτο ερώτημα, το οποίο αφορά τα πεδία εφαρμογής αφενός της Συμβάσεως των Βρυξελλών και αφετέρου των ειδικών συμβάσεων. Στη συνέχεια θα εξεταστούν το πρώτο, το πέμπτο και το δεύτερο ερώτημα, με τα οποία ζητείται η ερμηνεία του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το οποίο αφορά την εκκρεμοδικία. Τελευταίο θα εξεταστεί το τέταρτο ερώτημα, με το οποίο ζητείται η ερμηνεία του άρθρου 22 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το οποίο αφορά τη συνάφεια.

Επί του τρίτου ερωτήματος

22 Με το ερώτημα αυτό το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσία αν το άρθρο 57 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση Προσχωρήσεως, πρέπει να ερμηνευθεί είτε υπό την έννοια ότι, όταν ένα συμβαλλόμενο κράτος είναι επίσης συμβαλλόμενο μέρος σε άλλη σύμβαση, η οποία αφορά ειδικό θέμα και περιλαμβάνει κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων, η ειδική αυτή σύμβαση αποκλείει πάντοτε, πλην ρητά προβλεπόμενων εξαιρέσεων, την εφαρμογή της Συμβάσεως των Βρυξελλών είτε υπό την έννοια ότι η ειδική αυτή σύμβαση αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων της Συμβάσεως των Βρυξελλών μόνο στις περιπτώσεις που ρυθμίζει η ίδια και όχι στις περιπτώσεις που δεν ρυθμίζει.

23 Το άρθρο 57 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 25, παράγραφος 1, της Συμβάσεως Προσχωρήσεως, ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα Σύμβαση δεν θίγει τις συμβάσεις στις οποίες τα συμβαλλόμενα κράτη είναι ή θα γίνουν μέρη και οι οποίες, σε ειδικά θέματα, ρυθμίζουν τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση ή την εκτέλεση αποφάσεων.

Η παρούσα Σύμβαση δεν θίγει την εφαρμογή διατάξεων που, σε ειδικά θέματα, ρυθμίζουν τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση ή την εκτέλεση αποφάσεων και περιλαμβάνονται ή θα περιληφθούν σε πράξεις των οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή στις εθνικές νομοθεσίες που εναρμονίζονται σε εκτέλεση των πράξεων αυτών.»

24 Πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 57 καθιερώνει εξαίρεση από τον γενικό κανόνα ότι η Σύμβαση των Βρυξελλών υπερισχύει των άλλων συμβάσεων που έχουν υπογραφεί από τα συμβαλλόμενα κράτη σε σχέση με τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων. Σκοπός της εξαιρέσεως αυτής είναι η τήρηση των κανόνων περί δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται στις ειδικές συμβάσεις, καθόσον για τη θέσπιση των κανόνων αυτών έχουν ληφθεί υπόψη οι ιδιαιτερότητες των ρυθμιζομένων ζητημάτων.

25 Ενόψει του σκοπού αυτού, το άρθρο 57 έχει την έννοια ότι αποκλείει μόνο την εφαρμογή των διατάξεων της Συμβάσεως των Βρυξελλών επί των ζητημάτων που διέπονται από ειδική σύμβαση. Η αντίθετη ερμηνεία θα ήταν ασυμβίβαστη προς τον σκοπό της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ο οποίος συνίσταται, σύμφωνα με το προοίμιό της, στην ενίσχυση εντός της Κοινότητας της έννομης προστασίας των εγκατεστημένων σε αυτή προσώπων και στη διευκόλυνση της αναγνωρίσεως των αποφάσεων, με σκοπό να διασφαλιστεί η εκτέλεσή τους. Υπό τις συνθήκες αυτές, όταν μια ειδική σύμβαση περιλαμβάνει ορισμένους κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας, αλλά δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη περί εκκρεμοδικίας και συνάφειας, εφαρμογή έχουν τα άρθρα 21 και 22 της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

26 Οι κύριοι των εμπορευμάτων υποστηρίζουν ότι η σύμβαση περί συντηρητικής κατασχέσεως περιλαμβάνει διατάξεις περί εκκρεμοδικίας στο άρθρο 3, σημείο 3, κατά το οποίο «για την ίδια απαίτηση και από τον ίδιο δανειστή δεν επιτρέπεται νέα κατάσχεση του πλοίου (...) εντός της δικαιοδοσίας ενός ή πλειόνων των συμβαλλομένων κρατών».

27 Η επιχειρηματολογία αυτή των κυρίων των εμπορευμάτων δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Το άρθρο 3, σημείο 3, δηλαδή της συμβάσεως περί συντηρητικής κατασχέσεως απαγορεύει, σε περίπτωση κατασχέσεως που έχει πραγματοποιηθεί προηγουμένως εντός της δικαιοδοσίας συμβαλλομένου κράτους, την πραγματοποίηση δεύτερης κατασχέσεως από τον ίδιο δανειστή και για την ίδια απαίτηση εντός της δικαιοδοσίας άλλου συμβαλλομένου κράτους. Η απαγόρευση αυτή δεν έχει καμία σχέση με την έννοια της εκκρεμοδικίας του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Η τελευταία αυτή διάταξη αφορά την περίπτωση ασκήσεως αγωγής ενώπιον δύο δικαστηρίων που έχουν διεθνή δικαιοδοσία και δεν ρυθμίζει το ζήτημα ποιο από τα δύο αυτά δικαστήρια δεν θα εκδικάσει τελικά την υπόθεση.

28 Βάσει των ανωτέρω, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 57 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση Προσχωρήσεως, έχει την έννοια ότι, όταν ένα συμβαλλόμενο κράτος είναι επίσης συμβαλλόμενο μέρος σε άλλη σύμβαση, η οποία αφορά ειδικό θέμα και περιλαμβάνει κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων, η ειδική αυτή σύμβαση αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων της Συμβάσεως των Βρυξελλών μόνο στις περιπτώσεις που ρυθμίζει η ίδια και όχι στις περιπτώσεις που δεν ρυθμίζει από την ίδια.

Επί του πρώτου ερωτήματος

29 Με το πρώτο ερώτημα το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσία αν το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται στην περίπτωση δύο αγωγών που έχουν την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο, όταν οι διάδικοι δεν ταυτίζονται πλήρως, αλλά μόνο εν μέρει,

δηλαδή όταν ένας τουλάχιστον από τους ενάγοντες και ένας τουλάχιστον από τους εναγομένους της χρονικά προγενέστερης δίκης περιλαμβάνονται επίσης μεταξύ των εναγόντων και των εναγομένων της δεύτερης δίκης, ή αντίστροφα.

30 Το ερώτημα αφορά την έννοια «ίδιοι διάδικοι» του άρθρου 21, το οποίο ορίζει ότι προϋπόθεση για την εφαρμογή του είναι οι δύο αγωγές να έχουν ασκηθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων. Όπως αποφάνθηκε το Δικαστήριο με την απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 1987 στην υπόθεση 144/86, Gubisch Maschinenfabrik (Συλλογή 1987, σ. 4861, σκέψη 11), οι έννοιες που χρησιμοποιούνται στο άρθρο 21, προκειμένου να εξακριβωθεί η ύπαρξη εκκρεμοδικίας, πρέπει να θεωρηθούν ως αυτοτελείς.

31 Εξάλλου, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας με τις προτάσεις του (σημείο 14), από την ίδια απόφαση του Δικαστηρίου συνάγεται έμμεσα ότι για την εξακρίβωση του αν οι διάδικοι είναι οι ίδιοι δεν έχει σημασία η θέση την οποία κατέχουν στις δύο δίκες, καθώς ο ενάγων της πρώτης μπορεί να είναι εναγόμενος στη δεύτερη.

32 Με την ίδια απόφαση το Δικαστήριο τόνισε (σκέψη 8), ότι το άρθρο 21 περιλαμβάνεται, μαζί με το άρθρο 22 που αφορά τη συνάφεια, στο τμήμα 8 του τίτλου ΙΙ της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το οποίο αποσκοπεί, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ορθή απονομή της δικαιοσύνης εντός της Κοινότητας, στην αποφυγή παραλλήλων διαδικασιών εκκρεμών ενώπιον των δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλομένων κρατών και της εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από αυτές. Συνεπώς, η ρύθμιση αυτή αποβλέπει στην αποφυγή εξαρχής, κατά το μέτρο του δυνατού, μιας καταστάσεως όπως η περιγραφόμενη στο άρθρο 27, σημείο 3, δηλαδή της μη αναγνωρίσεως μιας αποφάσεως λόγω του ότι είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων στο κράτος αναγνωρίσεως.

33 Αν ληφθεί υπόψη το γράμμα του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών και ο ανωτέρω εκτεθείς σκοπός, το άρθρο αυτό έχει την έννοια ότι η ύπαρξη ίδιων διαδίκων και στις δύο δίκες αποτελεί προϋπόθεση, κατά το άρθρο αυτό, της υποχρεώσεως του δεύτερου επιλαμβανομένου δικαστηρίου να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του.

34 Κατά συνέπεια, στις περιπτώσεις στις οποίες οι διάδικοι συμπίπτουν εν μέρει με τους διαδίκους δίκης που έχει κινηθεί προγενέστερα, το άρθρο 21 επιβάλλει στο δεύτερο επιλαμβανόμενο δικαστήριο την υποχρέωση να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του, μόνο εφόσον οι διάδικοι στην ενώπιόν του δίκη είναι επίσης διάδικοι στη δίκη που έχει κινηθεί προηγουμένως ενώπιον του δικαστηρίου άλλου συμβαλλόμενου κράτους· το άρθρο αυτό δεν εμποδίζει τη συνέχιση της διαδικασίας μεταξύ των λοιπών διαδίκων.

35 Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτή η ερμηνεία του άρθρου 21 οδηγεί σε διάσπαση της ενότητας της δίκης. Το άρθρο 22 πάντως μετριάζει την αρνητική αυτή συνέπεια. Το άρθρο αυτό επιτρέπει στο δικαστήριο που έχει επιληφθεί δεύτερο να αναστείλει τη διαδικασία ή να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, λόγω της συνάφειας των υποθέσεων, εφόσον συντρέχουν οι απαριθμούμενες στο άρθρο αυτό προϋποθέσεις.

36 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί απάντηση ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση δύο αγωγών που έχουν την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο, εφόσον οι διάδικοι της δεύτερης δίκης ταυτίζονται εν μέρει μόνο με τους διαδίκους της δίκης που έχει κινηθεί προγενέστερα εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί δεύτερο δεν έχει την υποχρέωση να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του παρά μόνο εφόσον οι διάδικοι στην ενώπιόν του δίκη είναι επίσης διάδικοι της χρονικά προγενέστερης δίκης· το άρθρο αυτό δεν εμποδίζει τη συνέχιση της δίκης μεταξύ των λοιπών διαδίκων.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

37 Με το πέμπτο ερώτημα το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσία αν το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι η αγωγή με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι ο εναγόμενος έχει ευθύνη για ορισμένη ζημία και να υποχρεωθεί συναφώς στην καταβολή αποζημιώσεως έχει την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο με προγενέστερη αγωγή, την οποία έχει ασκήσει ο εναγόμενος αυτός με αίτημα να αναγνωριστεί ότι δεν υπέχει ευθύνη για την εν λόγω ζημία.

38 Επιβάλλεται καταρχάς η παρατήρηση ότι στο αγγλικό κείμενο του άρθρου 21 δεν γίνεται ρητή διάκριση μεταξύ των εννοιών «αντικείμενο» και «αιτία». Το κείμενο όμως αυτό έχει την ίδια έννοια με τα κείμενα στις άλλες γλώσσες, στα οποία απαντά η διάκριση αυτή (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Gubisch Maschinenfabrik, σκέψη 14).

39 Η «αιτία», υπό την έννοια του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, καλύπτει την πραγματική και τη νομική βάση της αγωγής.

40 Κατά συνέπεια, έχουν την ίδια αιτία η αγωγή που ασκείται με αίτημα την αναγνώριση της μη υπάρξεως ευθύνης, όπως η ασκηθείσα εν προκειμένω από τους πλοιοκτήτες, και μια άλλη αγωγή, όπως η ασκηθείσα μεταγενέστερα από τους κυρίους των εμπορευμάτων βάσει διαφορετικών μεν συμβάσεων μεταφοράς, οι οποίες όμως είχαν το ίδιο περιεχόμενο και αφορούσαν τα ίδια εμπορεύματα, τα οποία μεταφέρθηκαν χύδην και τα οποία χειροτέρευσαν υπό τις ίδιες περιστάσεις.

41 Το δε «αντικείμενο», υπό την έννοια του ίδιου αυτού άρθρου 21, συνίσταται στον σκοπό της αγωγής.

42 Τίθεται συνεπώς το ερώτημα αν δύο αγωγές έχουν το ίδιο αντικείμενο, όταν αίτημα της πρώτης είναι να αναγνωριστεί ότι ο ενάγων δεν έχει ευθύνη για τη ζημία που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν οι εναγόμενοι, ενώ αίτημα της δεύτερης, η οποία ασκείται μεταγενέστερα από τους εναγομένους, είναι, αντίθετα, αφενός να αναγνωριστεί ότι ο ενάγων της πρώτης δίκης έχει ευθύνη για τη ζημία και αφετέρου να υποχρεωθεί στην καταβολή αποζημιώσεως.

43 Όσον αφορά το επιμέρους αίτημα περί αναγνωρίσεως ευθύνης, η δεύτερη αγωγή έχει το ίδιο αντικείμενο με την πρώτη, αφού αμφότερες οι δίκες αφορούν το ζήτημα της υπάρξεως ευθύνης. Το γεγονός ότι το αίτημα του

ενάγοντος της πρώτης αγωγής έχει αρνητική διατύπωση, ενώ με τη δεύτερη αγωγή το αίτημα υποβάλλεται διατυπωμένο θετικά από τον εναγόμενο και νυν ενάγοντα, δεν σημαίνει ότι είναι διαφορετικό το αντικείμενο της διαφοράς.

44 Όσον αφορά το επιμέρους αίτημα επιδικάσεως αποζημιώσεως, το αίτημα της δεύτερης αγωγής αποτελεί τη φυσική συνέπεια του αιτήματος αναγνωρίσεως της ευθύνης και δεν μεταβάλλει συνεπώς το κύριο αντικείμενο της αγωγής. Εξάλλου, το αίτημα με το οποίο ο διάδικος ζητεί να αναγνωριστεί ότι δεν έχει ευθύνη για ορισμένη ζημία εμπεριέχει έμμεσα τον ισχυρισμό ότι δεν υπέχει υποχρέωση καταβολής αποζημιώσεως.

45 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο πέμπτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι η αγωγή με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι ο εναγόμενος έχει ευθύνη για ορισμένη ζημία και να υποχρεωθεί συναφώς στην καταβολή αποζημιώσεως έχει την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο με προγενέστερη αγωγή, την οποία έχει ασκήσει ο εναγόμενος αυτός με αίτημα να αναγνωριστεί ότι δεν υπέχει ευθύνη για την εν λόγω ζημία.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

46 Με το δεύτερο ερώτημα το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν η μεταγενέστερη αγωγή έχει την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο και ασκείται μεταξύ των ίδιων διαδίκων όπως η προγενέστερη, όταν η πρώτη αγωγή, την οποία έχει ασκήσει ο πλοιοκτήτης ενώπιον δικαστηρίου συμβαλλομένου κράτους, αποτελεί ενοχική αγωγή (actio in personam), με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι ο πλοιοκτήτης αυτός δεν έχει ευθύνη για τη ζημία την οποία φέρεται ότι υπέστησαν τα εμπορεύματα που μεταφέρθηκαν με το πλοίο του, ενώ η μεταγενέστερη αγωγή έχει ασκηθεί από τον κύριο των εμπορευμάτων ενώπιον δικαστηρίου άλλου συμβαλλομένου κράτους ως εμπράγματη αγωγή (actio in rem), με αίτημα την κατάσχεση πλοίου, και συνεχίζεται ως εμπράγματη και συγχρόνως ενοχική αγωγή ή μόνο ως εμπράγματη αγωγή, ανάλογα με τις διακρίσεις στις οποίες προβαίνει το εθνικό δίκαιο του άλλου αυτού συμβαλλομένου κράτους.

47 Πρέπει να υπομνηστεί ότι οι χρησιμοποιούμενοι στο άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών όροι «ίδια αιτία», «ίδιο αντικείμενο» και «μεταξύ των ίδιων διαδίκων» έχουν αυτοτελή έννοια (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Gubisch Maschinenfabrik, σκέψη 11). Οι έννοιες αυτές πρέπει συνεπώς να ερμηνεύονται ανεξάρτητα από τις ιδιαιτερότητες του δικαίου που ισχύει σε κάθε συμβαλλόμενο κράτος. Κατά συνέπεια, η διάκριση μεταξύ ενοχικών και εμπράγματων αγωγών, η οποία απαντά στο δίκαιο ενός συμβαλλομένου κράτους, δεν ασκεί καμία επιρροή επί της ερμηνείας του άρθρου 21.

48 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η μεταγενέστερη αγωγή δεν παύει να έχει την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο και να έχει ασκηθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων όπως η προγενέστερη αγωγή, όταν η πρώτη αγωγή, την οποία έχει ασκήσει ο πλοιοκτήτης ενώπιον δικαστηρίου συμβαλλομένου κράτους, αποτελεί ενοχική αγωγή (actio in personam), με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι ο πλοιοκτήτης αυτός δεν έχει ευθύνη για τη ζημία την οποία φέρεται ότι υπέστησαν τα εμπορεύματα που μεταφέρθηκαν με το πλοίο του, ενώ η μεταγενέστερη αγωγή έχει ασκηθεί από τον κύριο των εμπορευμάτων ενώπιον δικαστηρίου άλλου συμβαλλομένου κράτους ως εμπράγματη αγωγή (actio in rem), με αίτημα την κατάσχεση πλοίου, και συνεχίζεται ως εμπράγματη και συγχρόνως ενοχική αγωγή ή μόνο ως εμπράγματη αγωγή, ανάλογα με τις διακρίσεις στις οποίες προβαίνει το εθνικό δίκαιο του άλλου αυτού συμβαλλομένου κράτους.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

49 Με το τέταρτο ερώτημα το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσία αν το άρθρο 22 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι, για να υπάρχει συνάφεια μεταξύ αφενός μιας αγωγής που έχει ασκήσει εντός συμβαλλομένου κράτους μια ομάδα κυρίων των εμπορευμάτων κατά του πλοιοκτήτη και με την οποία ζητείται αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη ένα μέρος του φορτίου που μεταφέρθηκε χύδην βάσει διαφορετικών, αλλά πανομοιότυπων, συμβάσεων μεταφοράς και αφετέρου της αγωγής αποζημιώσεως που έχουν ασκήσει εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους κατά του ίδιου πλοιοκτήτη οι κύριοι άλλου τμήματος του φορτίου, το οποίο μεταφέρθηκε υπό τις ίδιες συνθήκες και βάσει διαφορετικών συμβάσεων μεταφοράς, οι οποίες όμως ήσαν πανομοιότυπες προς τις συμβάσεις που είχαν συναφθεί μεταξύ της πρώτης ομάδας και του πλοιοκτήτη, αρκεί η χωριστή εξέταση και εκδίκασή τους να ενέχει τον κίν-

δυνο εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων, χωρίς να είναι αναγκαίο να ενέχει τον κίνδυνο υπάρξεως αλληλοαναιρούμενων εννόμων συνεπειών.

50 Το ζήτημα αυτό ανακύπτει προφανώς μόνο στην περίπτωση κατά την οποία δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

51 Κατά το άρθρο 22, τρίτο εδάφιο, «είναι συναφείς, κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, αγωγές που συνδέονται μεταξύ τους τόσο στενά ώστε να υπάρχει συμφέρον να εξετασθούν και να εκδικασθούν ταυτόχρονα, προκειμένου να αποφευχθούν λύσεις που θα ήταν ασυμβίβαστες αν οι υποθέσεις εκδικάζονταν χωριστά».

52 Σκοπός της διατάξεως αυτής είναι η αποφυγή της εκδόσεως αλληλοσυγκρουόμενων δικαστικών αποφάσεων και να εξασφαλιστεί έτσι η εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης εντός της Κοινότητας (βλ. την έκθεση για τη σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ 1986, C 298, και συγκεκριμένα σ. 69). Εξάλλου, δεδομένου ότι η έκφραση «συνάφεια» δεν έχει την ίδια έννοια σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη, το άρθρο 22, τρίτο εδάφιο, παρέχει τα στοιχεία που είναι αναγκαία για τον ορισμό της (βλ. την ανωτέρω έκθεση, σ. 70). Κατά συνέπεια, η έννοια «συνάφεια», όπως ορίζεται στη διάταξη αυτή, πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς.

53 Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης, η ερμηνεία αυτή πρέπει να είναι ευρεία και να καλύπτει όλες τις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει κίνδυνος αλληλοσυγκρουόμενων λύσεων, ακόμη και αν είναι δυνατή η αυτοτελής εκτέλεση καθεμιάς αποφάσεως και οι έννομες συνέπειές τους δεν αλληλοαναιρούνται.

54 Κατά τους κυρίους των εμπορευμάτων και την Επιτροπή, το επίθετο «ασυμβίβαστη», το οποίο χρησιμοποιείται τόσο στο άρθρο 22, τρίτο εδάφιο, όσο και στο άρθρο 27, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, πρέπει να έχει την ίδια έννοια και στις δύο αυτές διατάξεις και να χαρακτηρίζει συνεπώς τις απο-

φάσεις των οποίων οι έννομες συνέπειες αλληλοαναιρούνται, υπό την έννοια της αποφάσεως της 4ης Ιανουαρίου 1988 στην υπόθεση 145/86, Hoffmann (Συλλογή 1988, σ. 645, σκέψη 22). Οι ανωτέρω υπενθυμίζουν ότι με την απόφαση αυτή το Δικαστήριο δέχτηκε (σκέψη 25) ότι η αλλοδαπή απόφαση που υποχρεώνει έναν από τους συζύγους να καταβάλλει διατροφή στον άλλο, στο πλαίσιο της υποχρεώσεως διατροφής που υπέχει από τον γάμο, είναι ασυμβίβαστη, κατά την έννοια του άρθρου 27, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, με εθνική απόφαση περί εκδόσεως διαζυγίου μεταξύ των ίδιων συζύγων.

55 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Οι σκοποί των δύο διατάξεων είναι διαφορετικοί. Το άρθρο 27, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών δίνει στον δικαστή τη δυνατότητα να αρνείται, κατά παρέκκλιση από τις αρχές και τους σκοπούς της Συμβάσεως, την αναγνώριση αλλοδαπής αποφάσεως. Κατά συνέπεια, η έννοια «ασυμβίβαστη απόφαση», που χρησιμοποιείται στη διάταξη αυτή, πρέπει να ερμηνεύεται σε συνάρτηση με τον σκοπό αυτό. Αντίθετα, σκοπός του άρθρου 22, τρίτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών είναι, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας με τις προτάσεις του (σημείο 28), η βελτίωση του συντονισμού της ασκήσεως των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων εντός της Κοινότητας και η αποφυγή δυσαρμονίας και αντιφατικότητας των δικαστικών αποφάσεων, έστω και αν είναι δυνατή η αυτοτελής εκτέλεση καθεμιάς από αυτές.

56 Η ορθότητα της ερμηνείας αυτής επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι στο γερμανικό και στο ιταλικό κείμενο του άρθρου 22, τρίτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών χρησιμοποιείται διαφορετικός όρος απ' ό,τι στο άρθρο 27, σημείο 3.

57 Συνεπώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο όρος «ασυμβίβαστη» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 22, τρίτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει διαφορετική έννοια απ' ό,τι ο ίδιος όρος που χρησιμοποιείται στο άρθρο 27, σημείο 3, της Συμβάσεως αυτής.

58 Κατά συνέπεια, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 22 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι, για να υπάρχει συνάφεια μεταξύ αφενός μιας αγωγής που έχει ασκήσει εντός συμβαλλομένου κράτους μια ομάδα κυρίων των εμπορευμάτων κατά του πλοιοκτήτη και με την οποία ζητείται αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη ένα μέρος του φορτίου

που μεταφέρθηκε χύδην βάσει διαφορετικών, αλλά πανομοιότυπων, συμβάσεων μεταφοράς και αφετέρου της αγωγής αποζημιώσεως που έχουν ασκήσει εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους κατά του ίδιου πλοιοκτήτη οι κύριοι άλλου τμήματος του φορτίου, το οποίο μεταφέρθηκε υπό τις ίδιες συνθήκες και βάσει διαφορετικών συμβάσεων μεταφοράς, οι οποίες όμως ήσαν πανομοιότυπες προς τις συμβάσεις που είχαν συναφθεί μεταξύ της πρώτης ομάδας και του πλοιοκτήτη, αρκεί η χωριστή εξέταση και εκδίκασή τους να ενέχει τον κίνδυνο εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων, χωρίς να είναι αναγκαίο να ενέχει τον κίνδυνο υπάρξεως αλληλοαναιρούμενων εννόμων συνεπειών.

Επί των δικαστικών εξόδων

59 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 5ης Ιουνίου 1992 το Court of Appeal, αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 57 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978, για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, έχει

την έννοια ότι, όταν ένα συμβαλλόμενο κράτος είναι επίσης συμβαλλόμενο μέρος σε άλλη σύμβαση, η οποία αφορά ειδικό θέμα και περιλαμβάνει κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων, η ειδική αυτή σύμβαση αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων της Συμβάσεως των Βρυξελλών μόνο στις περιπτώσεις που ρυθμίζει η ίδια και όχι στις περιπτώσεις που δεν ρυθμίζει.

2) **Το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση δύο αγωγών που έχουν την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο, εφόσον οι διάδικοι της δεύτερης δίκης ταυτίζονται εν μέρει μόνο με τους διαδίκους της δίκης που έχει κινηθεί προγενέστερα εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί δεύτερο δεν έχει την υποχρέωση να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του παρά μόνο εφόσον οι διάδικοι στην ενώπιόν του δίκη είναι επίσης διάδικοι της χρονικά προγενέστερης δίκης· το άρθρο αυτό δεν εμποδίζει τη συνέχιση της δίκης μεταξύ των λοιπών διαδίκων.**

3) **Το ίδιο αυτό άρθρο 21 έχει την έννοια ότι η αγωγή με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι ο εναγόμενος έχει ευθύνη για ορισμένη ζημία και να υποχρεωθεί συναφώς στην καταβολή αποζημιώσεως έχει την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο με προγενέστερη αγωγή, την οποία έχει ασκήσει ο εναγόμενος αυτός με αίτημα να αναγνωριστεί ότι δεν υπέχει ευθύνη για την εν λόγω ζημία.**

4) **Η μεταγενέστερη αγωγή δεν παύει να έχει την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο και να έχει ασκηθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων όπως η προγενέστερη αγωγή, όταν η πρώτη αγωγή, την οποία έχει ασκήσει ο πλοιοκτήτης ενώπιον δικαστηρίου συμβαλλομένου κράτους, αποτελεί ενοχική αγωγή (actio in personam), με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι ο πλοιοκτήτης αυτός δεν έχει ευθύνη για τη ζημία την οποία φέρεται ότι υπέστησαν τα εμπορεύματα που μεταφέρθηκαν με το πλοίο του, ενώ η μεταγενέστερη αγωγή έχει ασκηθεί από τον κύριο των εμπορευμάτων ενώπιον δικαστηρίου άλλου συμβαλλομένου κράτους ως εμπράγματη αγωγή (actio in rem), με αίτημα την κατάσχεση πλοίου, και συνεχίζεται ως εμπράγματη και συγχρόνως ενοχική αγωγή ή μόνο ως εμπράγματη αγωγή, ανάλογα με τις διακρίσεις στις οποίες προβαίνει το εθνικό δίκαιο του άλλου αυτού συμβαλλομένου κράτους.**

5) Το άρθρο 22 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι, για να υπάρχει συνάφεια μεταξύ αφενός μιας αγωγής που έχει ασκήσει εντός συμβαλλομένου κράτους μια ομάδα κυρίων των εμπορευμάτων κατά του πλοιοκτήτη και με την οποία ζητείται αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη ένα μέρος του φορτίου που μεταφέρθηκε χύδην βάσει διαφορετικών, αλλά πανομοιότυπων, συμβάσεων μεταφοράς και αφετέρου της αγωγής αποζημιώσεως που έχουν ασκήσει εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους κατά του ίδιου πλοιοκτήτη οι κύριοι άλλου τμήματος του φορτίου, το οποίο μεταφέρθηκε υπό τις ίδιες συνθήκες και βάσει αυτοτελών συμβάσεων μεταφοράς, οι οποίες όμως ήσαν πανομοιότυπες προς τις συμβάσεις που είχαν συναφθεί μεταξύ της πρώτης ομάδας και του πλοιοκτήτη, αρκεί η χωριστή εξέταση και εκδίκασή τους να ενέχει τον κίνδυνο εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων, χωρίς να είναι αναγκαίο να ενέχει τον κίνδυνο υπάρξεως αλληλοαναιρούμενων εννόμων συνεπειών.

Rodríguez Iglesias Joliet Schockweiler

Kapteyn Mancini Κακούρης Murray

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 6 Δεκεμβρίου 1994.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias